

Fulletó d'una Barcelona vertical

LLUÍS LLORT

NARRATIVA

Carlos Ruiz Zafón, *La sombra del viento*. Finalista del premi Fernando Lara de novel·la 2000. Planeta. Barcelona, 2001.

Carlos Ruiz Zafón (Barcelona, 1964) va guanyar el premi Edebé amb la seva primera novel·la, *El príncep de la niebla*. Després seguirien les també novel·les *El Palacio de la medianoche*, *Las luces de septiembre* i *Marina*. Ha estat traduït a sis idiomes i ha venut més de 250.000 exemplars del conjunt de les seves obres. El 2000 va quedar finalista del premi Fernando Lara de novel·la amb *La sombra del viento*. Començo la crítica amb aquestes dades perquè em fa l'efecte que Carlos Ruiz Zafón és un autor poc conegut. Un cop he llegit *La sombra del viento*, més que saber-me greu que no se'l conegui gaire, és que em resulta estrany. En qualsevol cas, estic convençut que ja en sentirem a parlar, i bé, d'aquest autor.

La primera cosa que crida l'atenció d'aquesta llarga novel·la (575 pàgines), tot i que no tingui a veure amb l'autor, és la magnífica fotografia de la portada, de Francesc Català-Roca. Un pare i un fill caminen per un carrer boirós de la Barcelona dels anys 50. És la imatge perfecta per il·lustrar aquest llibre en què Ruiz ens ofereix un elaborat fulletó barrejant elements clàssics del gènere: intenses i complicades passions amoroses, traïcions, famílies trencades, enormes fortunes, dolents molt dolents, lluites pel poder, un sadisme subtil, secrets desllorigadors de misteris, ambició, penediments, venjances, situacions de terror (demoníaca, de fantasmes i de repressió política i social), iniciació (al sexe, a l'amistat, a l'edat adulta), mort i llàgrimes, moltes moltes llàgrimes. S'intueixen influències cinematogràfiques que van d'*Allò que el vent s'endugué* a la *Nisaga dels Rius*, passant per *Darkman* o, fins i tot, *Blade Runner*; a més d'altres dosis de cinema negre.

La sinopsi podria ser: un llibreter vidu porta el seu fill de 10 anys, Daniel Sempere, a un lloc del Raval anomenat El Cementiri del Llibres Oblidats. Allà, com és costum en la primera visita, el nen pot triar un llibre i endur-se'l. L'escollit és *La sombra del viento*, d'un autor envoltat de misteri, Julián Carax. L'obsessió que desperta en el nen aquesta obra (cobejada pels col·leccionistes des que algú es dedica a cremar-ne tots els exemplars) li dura fins als 18 anys, moment en què es desenvolupa la major part de la novel·la. Daniel, perseguint

l'ombra del passat de Carax, desenterra i s'esquitxa amb un perillós entramat d'amistats, amors, odís, traïcions i revenges que s'inicia a finals del segle XIX i acaba el 1955.

Ruiz manté l'atenció, i la tensió, del lector gràcies a un ritme narratiu mesuradament alt i constant. Aconseguix atrapar-te amb un ús molt premeditat dels recursos tècnics, com ara avançar fets importants (tot i que un sigui trampós), fer aparèixer personatges de fort magnetisme i deixar fils enlaire.

Queda clar que l'autor es proposa oferir-nos unes grans històries d'amor, però també dues coses més: contagiar la passió pels llibres i el seu entorn i per la ciutat de Barcelona, retratada amb més intenció que detall (afortunadament) d'una manera vertical: avinguda del Tibidabo, carrer Balmaes i passeig de Gràcia, plaça Catalunya, la Rambla, abraçant el Barri Gòtic i el Raval, fins a arribar al port.

Carlos Ruiz Zafón va néixer a Barcelona el 1964

Els personatges són els necessaris per a una història de la magnitud que ens narra Carlos Ruiz. És a dir, tot i que n'hi ha bastants, no afegeix personatges irrelevantes per fer augmentar el gruix de pàgines, sinó que tots els que hi apareixen estan molt ben creats, definits i justificats. A part del pes del protagonista, Daniel Sempere, i del seu mite, Julián Carax, amb qui comparteix una vida força paral·lela, hi ha tres personatges femenins per enamorar-se'n, les típiques *femme fatale* de bellesa trencadora i personalitat sòlida; sense oblidar un personatge secundari fantàstic, Fermín Romero de Torres, instructor *vital* de Daniel i encarregat de donar les pinzellades de comèdia tot acaparant les millors rèpliques dels diàlegs.

Les trames es desenvolupen en ambients tètrics, humits, bruts, molt boirosos, plujosos, freds i plens d'ombres i clarobscur. Aquests ambients opressius tenen cabuda en carrers i pisos, però especialment en biblioteques d'aires borgians, asils nauseabunds per a ancians i bojós i, per damunt de tots, en una mansió maleïda, escenari dels millors fragments de la història. A més de ser el marc que li convé per a les seves històries, permeten que Ruiz ens mostri (i critiqui) la cara més grisa, angoixant i castradora del franquisme dels tristos anys 50.

També hi ha matisos a fer, però, com ara l'ús generalitzat d'un llenguatge tibet i forçat (en alguns moments fins i tot ridícul) a to amb l'estil de fulletó decimonònic que suposo que Ruiz ha volgut imprimir; la repetició de termes com ara *sangrar*, *làgrima*, *derramar*, *sonrisa canina* i *mirada de lobo*, entre d'altres, que ens podria fer pensar en una certa limitació de lèxic, si no fos que, d'altra banda, aquesta suposada limitació queda desmentida de manera ostentosa; petits errors cronològics i algunes reaccions dubtoses (tot i que, qui millor que l'autor, pot decidir què és lògic o què no ho és en el comportament dels seus personatges?); i un final en què no deixa cap opció al lector, perquè l'hi dona tot fet, tancat i barrat, d'una

manera incontinent, com en les simfonies de Beethoven, en què, quan pensem que ja s'ha acabat, sempre hi ha una nota o un acord més.

Tot plegat, com dirien en termes de futbol, no influeix en el resultat final d'una novel·la esplèndida, per passar-s'ho molt bé llegint-la, extensa, però que en cap moment es fa llarga, amb un contingut ben creat, trenat i dosificat. Tot i que pugui semblar un anunci de compreses, diria que Carlos Ruiz Zafón ha fet un treball fi, bastant segur i molt absorbent.

ASSAIG

Alsina, una vida de servei

JAUME REIXACH

Ignasi Pujades, *Vida, comiat i mort de Joan Alsina*. Proa. Barcelona, 2001.

Es qui vam tenir la sort de conèixer Joan Alsina estem d'enhorabona. Ignasi Pujades acaba de publicar la segona biografia dedicada al capellà gironí que fou assassinat pels sicaris del general Pinochet. La primera –*Joan Alsina, Xile al cor*– va ser publicada el 1976, després de rebre el premi de biografia Aedos. En aquell moment, causà un gran impacte. La confusió, entorn a la mort i les circumstàncies que l'acompanyaren, era evident. Vivíem, encara, en plena atmosfera del nacional-catolicisme. I recordo perfectament les reticències que mostraren alguns capellans. Els costava d'acceptar el sentit testimonial –i martirial– de la seva mort.

Des d'aleshores ha passat molt temps. Se saben moltes més coses. I és d'agrair que Ignasi Pujades hagi reprès el tema. És d'agrair que ens ofereixi la documentació precisa per reconstruir objectivament el perfil de Joan Alsina, nascut a Castelló d'Empúries i format al Seminari Diocesà de Girona. El *comiat i mort* de Joan Alsina, eix vertebrador d'aquest nou llibre, il·lumina la *vida* d'en Joan. Una vida bàsicament de servei. Joan Alsina va saber combinar, amb una maduresa envejable, la seva vocació de capellà amb una vida de compromís amb els pobres en un barri obrer de Santiago de Xile. Va ser precisament aquest sentit del compromís personal; aquesta identificació amb els més necessitats el que va dur-lo a una mort *pressentida*, que en cap moment no va defugir.

El nou llibre de Pujades inclou un seguit de fotografies que il·lustren perfectament el tarannà rialler i empordanès d'en Joan. Però, per si això fos poc, inclou també un impagable CD àudio que val per tot el llibre. És un testimoni irrefutable de la inquietud missionera d'en Joan i del seu *compromís* personal. Com mou d'allò més sentir la veu d'en Joan explicant a mossèn Modest Prats i als seus pares la naturalesa del *treball* que realitza i el perquè d'aquest treball. No pretenia altra cosa –ho diu ell mateix– que sentir-se més a prop de la seva gent. Ser com ells, viure com ells. Però en aquells anys, aquesta actitud, d'altra banda tan cristiana, encara exigia justificacions. Avui, tots ho veiem com un mèrit. I com la seva principal virtut.

Al final del CD, sentim la veu de Salvador Allende i el testimoni inapellable d'un company que certifica el sentit martirial de la mort de Joan Alsina. Per tot plegat, la nova biografia d'Ignasi Pujades mereix, sens dubte, un excel·lent.

Les trames es desenvolupen en ambients opressius, tètrics, humits, boirosos, plujosos, freds, plens d'ombres i clarobscur